

## **Yttrande över remiss ”Möjlighet att leva som andra” – Ny lag om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning (SOU 2008:77)**

### ***Sammanfattning***

Handikapp & Rehabilitering instämmer i kommitténs bedömning om att en rättighetslagstiftning fortfarande behövs för att tillförsäkra personer med funktionsnedsättningar möjlighet att vara fullt delaktiga i samhället och kunna leva som andra.

Kommittén har gjort en gedigen översyn av personlig assistans och assistansersättning. I tilläggsdirektiv 3 utvidgades kommitténs uppdrag till att omfatta en bred genomgång av hela lagen. Kommittén har dock inte gjort en lika djupgående översyn av insatserna i LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade), däribland insatsen råd och stöd som är den insats som landstingen ansvarar för.

Stockholms läns landsting erbjuder, liksom merparten av övriga landsting, i första hand rehabiliteringsinsatser i stället för att tillämpa LSS, eftersom det i de flesta fallen är mer gynnande för brukaren. Den erfarenhet som Handikapp och Rehabilitering har genom arbetet med råd och stöd och rehabilitering är att LSS tillämpas olika i kommunerna. Genom vårt deltagande i NYSAM (nyckeltalssamverkan mellan landstingen) vet vi att det även föreligger stora skillnader mellan landstingen vad gäller uppdrag och resurser till rehabiliteringen.

Det hade varit synnerligen önskvärt att översynen av lagen hade varit lika fullödig kring alla insatserna, eftersom det finns många oklarheter som borde klargöras. Det gäller inte minst insatsen ”råd och stöd”, där enda skillnaden är att den föreslås benämnas ”särskilt expertstöd” så att dess innehåll ska tydliggöras.

Det riktade statsbidraget som utgått till landstingen för råd och stöd till personkrets 3 föreslås avskaffas och ersättas med ett generellt bidrag med ett halverat belopp. Det innebär ytterligare risk för att olikheterna ökar mellan landstingen när det gäller insatsen expertstöd och/eller habilitering.

Det är bra att barnperspektivet stärks i LSS, men även *familjeperspektivet* behöver uppmärksammas för att personen med funktionsnedsättningen ska få ett så gott och självständigt liv som möjligt.

#### **4.1 Behövs LSS som rättighetslag?**

Handikapp & Habilitering instämmer helt i kommitténs bedömning att LSS fortfarande behövs för att garantera personer med funktionsnedsättningar möjlighet att leva som andra. Vi märker dagligen i vårt arbete att stödinsatser, som tidigare varit självklara, ifrågasätts och att livet för personer med funktionsnedsättningar begränsas. Det har utvecklats lokala riktlinjer och praxis som klart strider mot intentionerna i LSS.

Handikapp & Habilitering välkomnar också en översyn av socialtjänstlagen. Vi konstaterar att det finns flera grupper som inte självklart ingår i de tre personkretsarna för LSS men som har stora behov av stödinsatser. Det gäller exempelvis personer som har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och kroniska sjukdomar. Många som har dessa funktionsnedsättningar kan behöva lika mycket stöd i vardagen som personer som idag bedöms ingå i personkretsen för LSS. De hänvisas ofta att söka stöd via socialtjänstlagen. Många gånger saknas då kunskap om funktionsnedsättningen och dess konsekvenser i vardagen och stödet uteblir eller blir felaktigt utformat.

#### **4.2 LSS – en lag om sociala tjänster**

Förslaget om att LSS och LASS (lagen om assistansersättning) arbetas samman till en lag benämnd ”lag om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning” tillstyrks.

Kommitténs förslag om att en särskild reglering av skyddsåtgärder ska utarbetas tillstyrks. Vissa funktionshinder kan ibland, framför allt i stressituationer, leda till att beteendestörningar och mycket svårstyrda handlingar uppstår, vilket kan innebära fara för personen själv och/eller omgivningen.

Omfattande erfarenheter från Handikapp och Habiliterings samverkan med kommunernas handläggare runt om i länet ger vid handen att handläggningsrutiner och kompetens varierar. Vi stödjer kommitténs överväganden när det gäller handläggningsrutiner, för att stärka den enskildes rätt och för en mer likvärdig handläggning.

#### **4.4 Personkretsen**

I personkrets 1 ändras ”autism och autismliknande tillstånd” till ”autismspektrumtillstånd”. Detta innebär en anpassning till det begrepp som används allt mer. Vi välkomnar kommitténs förslag att ge Socialstyrelsen ”i uppdrag att sammanfatta kunskapsläget kring vilka diagnoser som ingår i autismspektrumet, att närmare precisera vilka diagnoser som ska ingå i personkrets 1 samt att ge ytterligare vägledning till kommunerna om hur tillämpningen ska göras”. Kunskapsutvecklingen om autism går snabbt och det är mycket viktigt att berörd personal får kontinuerlig utbildning och kompetensutveckling.

Vi efterlyser även klargöranden kring vilka som kan ingå i personkrets 3. Som det är nu är utrymmet för tolkningar stort och bedömningarna blir därför olika över landet.

#### **4.5 Ett barnperspektiv i LSS**

Barnperspektivet har uppmärksammats mycket allsidigt i betänkandet. För att kunna förverkliga kommitténs intentioner kring ett stärkt barnperspektiv är det viktigt med kunskaps- och metodutveckling.

Det är viktigt att på motsvarande sätt som barnperspektivet betonas och stärks att man också ser mer till familjeperspektivet. Personer med funktionsnedsättningar, såväl barn som vuxna, blir på ett särskilt sätt beroende av sin familjen, som kan behöva ett allsidigt stöd under lång tid.

Förslaget om att införa obligatorisk registerkontroll av personal som arbetar inom verksamhet enligt LSS och som utför insatser åt barn tillstyrks, men bör även innefatta personal, som anställs för att arbeta med vuxna.

#### **4.6 Prioriterade utvecklingsområden inom och utom LSS**

Kommitténs förslag om att det är angeläget att utvecklingsarbetet ökar tillstyrks. Det är synnerligen otillfredsställande att endast en begränsad del av de summor som staten delat ut för utvecklingsprojekt har kommit verksamheter för personer med funktionsnedsättningar till del. Det finns ett stort behov av att öka kompetensen inom funktionshinderområdet på alla nivåer. Detta gäller särskilt handläggare och personal som utför LSS-insatser och gör behovsbedömningarna, men även en öppen och generell kunskapsspridning om funktionshinder i hela samhället är viktig för att uppnå de handikappolitiska målen.

#### **6.3 Personlig assistans under sjukhusvistelse**

Förslaget om att utöka den tidsperiod då en assistentberättigad kan ha med sin personliga assistent under sjukhusvistelse tillstyrks. Eftersom grundförutsättningen är att särskilda skäl ska föreligga för att ersättning ska kunna utges finns det dock inga skäl för att i förväg tidsbegränsa insatsen.

## **7.4 Stöd och service i ordinärt boende**

I samband med att en ny insats kallad ”personlig service med boendestöd” föreslås införas tas ledsagarservice bort som insats enligt LSS. Kommitténs förslag om att regeringen särskilt ska bedöma behovet av ledsagarservice i samband med vardagstolkning till dövblinda tillstyrks.

## **7.5 Sysselesättning**

Det är mycket bra att personer med psykiska funktionsnedsättningar föreslås få rätt till daglig sysselesättning, men vi vill betona att behoven av detta stöd kan vara minst lika stort för andra personer med grava funktionsnedsättningar. Rätten till daglig sysselesättning bör omfatta alla som tillhör LSS personkrets.

## **7.6 Personligt stöd och individuell planering**

Det är en stor besvikelse att kommittén inte klargör vad insatsen råd och stöd ska innefatta. En insats i en rättighetslag bör vara tydligt definierad både vad gäller innehåll och förutsättningar. Kommittén föreslår att råd och stöd ska benämnas särskilt expertstöd, men vad detta stöd konkret ska innebära är inte klarlagt. Detta bör ses över och då även kopplas till habilitering och rehabilitering. Det är viktigt att värna om fortsatt rätten till särskilt expertstöd för personer med funktionsnedsättningar och deras närstående.

Vi understryker behovet av kontaktpersoner. En hel del personer med funktionshinder har svårt att känna förtroende för myndigheter och har svårt att förstå språk och processer. Det är dessutom väl känt att alltför många, som är berättigade till LSS-insatser lever isolerade eller med föräldrar, som egentligen inte längre orkar.

Förslaget om att man ska erbjudas en individuell plan i samband med att en LSS-insats beviljas är bra, liksom att brukaren som har beviljats en insats när som helst ska kunna begära att en individuell plan upprättas. Här kan inte nog betonas det viktiga i att samarbetet mellan kommunens handläggare, habiliteringens personal samt landstingens kuratorer/konsulenter fungerar.

Det riktade statsbidraget som utgått till landstingen för råd och stöd till personkrets 3 föreslås avskaffas och ersättas med ett generellt bidrag med ett halverat belopp. Det innebär ytterligare risk för att olikheterna ökar mellan landstingen när det gäller insatsen särskilt expertstöd och/eller habilitering.

Carina Hjelm  
Chef för Handikapp och Habilitering